

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2016

Tomáš Lábek

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Prostorová diferenciacie volebních výsledků v okrese Semily
Bakalářská práce

Autor: Tomáš Lábek
Studijní program: B6703
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Josef Bernard, Ph.D.

Hradec Králové, 2016

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Lábek Tomáš	Granátová 1901, Turnov	F11435

TÉMA ČESKY:

Prostorová diferenciacie volebních výsledků v okrese Semily

TÉMA ANGLICKY:

Spatial differentiation of election results in the Semily district

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Josef Bernard, Ph.D. - KSOC

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou vybraných voleb do zastupitelstev obcí, které se konaly v letech 2006- 2014 na území okresu Semily, se zaměřením na deskripci prostorové diferenciacie volební podpory vybraných stran a jejím vysvětlením v závislosti na souvisejících sociálních a demografických faktorech. První část je věnována popisu metod analýzy a výběru faktorů (věková struktura a průměrný věk, míra nezaměstnanosti, dosažené vzdělání, počet OSVČ, volební účast, velikost obcí) a politických subjektů. Druhá, tedy analytická část obsahuje volební mapu okresu Semily, rozložení voličské podpory a samotnou analýzu výsledků stran a vztahu těchto výsledků s vybranými faktory. Závěr se pokusí zodpovědět na vybrané výzkumné otázky

Výzkumné otázky:

- 1) Jaké je prostorové rozložení volební podpory vybraných politických subjektů v okrese Semily?
- 2) Jak se toto rozložení podpory mění v autorem zvoleném časovém horizontu (volby do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010, 2014)
- 3) Jak lze prostorové rozložení volebních výsledků ve sledovaném území vysvětlit?

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- PINK, M.; EIBL, O.; HAVLÍK, V.; MADLEŇÁK, T.; SPÁČ, P.; VODA, P. (2012): Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- KOUBA, K. (2007): Prostorová analýza českého stranického systému: Institucionalizace a prostorové režimy. Sociologický časopis. 47 (1): 3359.
- KOSTEJČEK, T., MIKEŠOVÁ, R., POLÁKOVÁ, M., ČERMÁK, D., BERNARD, J., ŠIMON, M. (2014). Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny. Praha: Sociologické nakladatelství.
- JOHNSTON, R. J. (1979): Political, Electoral and Spatial Systems: Contemporary Problems in Geography. Oxford: Clarendon press, 221 s.
- COX, K. R. (1969): The voting decision in a spatial context. Progress in Geography, 1st ed., s. 81117.
- BOOKS, J. W.; PRYSBY, CH. L. (1991): Political behavior and the local context. NY: Praeger.

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma prostorové diferenciacce voleb v okrese Semily vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 12. 2015

.....

Tomáš Lábek

Anotace

Lábek, Tomáš. *Prostorová diferenciacie volebních výsledků v okrese Semily.* Hradec Králové: Filosofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2016, 53 str. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou vybraných voleb do zastupitelstev obcí, které se konaly v letech 2006 - 2014 na území okresu Semily, se zaměřením na deskripci prostorové diferenciacie volební podpory vybraných stran a jejím vysvětlením v závislosti na souvisejících sociodemografických a socioekonomických faktorech. První část je věnována popisu metod analýzy a výběru faktorů (věková struktura a průměrný věk, míra nezaměstnanosti, dosažené vzdělání, počet OSVČ, volební účast, velikost obcí) a politických subjektů. Druhá, tedy analytická část, obsahuje volební mapu okresu Semily, rozložení voličské podpory a samotnou analýzu výsledků stran a vztahu těchto výsledků s vybranými faktory. Závěr se pokusí zodpovědět na vybrané výzkumné otázky.

Klíčová slova:

Volby, volební geografie, prostorová diferenciacie, voličská podpora

Annotation

Lábek, Tomáš. *Spatial differentiation of election results in the Semily district*. Hradec Králové: Faculty of Philosophy, University of Hradec Králové, 2016, 53 pp. Bachelor's thesis.

This bachelor's thesis analyses chosen municipal council elections, which were held during years 2006 – 2014 in Semily county, with special focus on area differentiation description of voters support for chosen political parties and its explanation in coherence to linked sociodemographic and socioeconomic factors. First part aim to subscribe of used methods of analysis and choosing the factors (age structure and average age, extent of unemployment, reached education, number of self-employers, voter turnout, size of municipalities) and political subjects. Second, analytical part of bachelor's thesis, consists of election map of the Semily county, distribution of voters support and analysis of electoral results and linkage of these results with mentioned chosen factors. The conclusion will answer research questions.

Key words:

Election, electoral geography, spatial differentiation, electoral support

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval Mgr. Josefu Bernardovi, Ph.D. za jeho trpělivost, odborné vedení, návrhy a připomínky k mé práci.

Obsah

ÚVOD	9
1. OBECNÝ POPIS PRÁCE A JEJÍCH CÍLŮ	10
2. VOLEBNÍ GEOGRAFIE A EXISTUJÍCÍ VÝZKUMY K TÉMATU	11
3. CHARAKTERISTIKA OKRESU SEMILY	12
4. METODOLOGIE	14
4.1. KOEFICIENT PODPORY STRAN.....	19
4.2. VÝBĚR FAKTORŮ.....	19
4.2.1. Míra nezaměstnanosti.....	20
4.2.2. Uchazeči na pracovní jedno místo.....	20
4.2.3. Počet osob samostatně výdělečně činných.....	20
4.2.4. Věková struktura.....	21
4.2.5. Volební účast	21
4.2.6. Velikost obce.....	21
4.3. VÝBĚR VZORKU STRAN A JEJICH CHARAKTERISTIKA.....	22
4.3.1. Obecná charakteristika politické situace.....	23
5. ANALYTICKÁ ČÁST.....	28
5.1. SOCIODEMOGRAFICKÉ A SOCIOEKONOMICKÉ FAKTORY V OKRESE SEMILY A JEJICH VÝVOJ.....	29
5.1.1. Velikost obce dle počtu obyvatel.....	29
5.1.2. Nezaměstnanost	30
5.1.3. Uchazeči na jedno pracovní místo.....	36
5.1.4. Věková struktura.....	36
5.1.5. Účast ve volbách.....	37
5.2. VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTEV A JEJICH VZTAH SE SOCIOEKONOMICKÝMI A SOCIODEMOGRAFICKÝMI FAKTORY	40
5.2.1. Volební rok 2006	40
5.2.2. Volební rok 2010	42
5.2.3. Volební rok 2014	44
ZÁVĚR.....	49
ZDROJE.....	51
SEZNAM TABULEK	53
SEZNAM MAP.....	53

Úvod

Výběr zástupců většiny pomocí voleb je základním stavebním kamenem zastupitelské demokracie po celém světě. Pokud nejsou volby pouze kamufláží pro získání a udržení moci autoritářsky řízených režimů a jde o volby opravdu demokratické, můžeme tvrdit, že pomocí tohoto mechanismu většinová společnost projevuje svobodnou vůli a deleguje svého zástupce předáním určitých pravomocí.

V médiích se s volbami setkáváme čím dál častěji. Přibývá supervolebních let i volených orgánů na různých úrovních řízení. Média o volbách informují nejen častěji, ale také, i díky vyspělé technologii, mnohem více do hloubky. Dnešní technologie nám zároveň, oproti dobám minulým, umožňuje sledovat průběh a výsledky voleb takřka online. Rozšíření informačních geografických systémů umožňuje převést do map více méně jakákoliv data, což je dnes již téměř povinnou součástí volebních přenosů. Tento trend může často vést k nepřesnostem a tendencím ukazovat tzv. „vítěze voleb“. Tímto termínem je označována strana, která v daném území získala relativně nejvíce hlasů voličů. Toto zobrazení již však nepřináší detailnější schematický obraz rozložení voličstva. Nicméně využití prostorového popisu nám může napomoci zodpovědět spoustu otázek týkajících se faktorů ovlivňujících volební chování. (Kostecký et al. 2004: 9 – 10)

Výsledky voleb přináší mnoho otázek – ať už pro zájmové skupiny, či pro jedince, kteří se snaží zodpovědět otázku, co všechno může jejich výsledky ovlivnit. Nahlížet na vývoj voleb můžeme několika různými způsoby. Jeden ze zajímavých úhlů pohledu nám přináší obor s názvem „volební geografie“, který je kombinací několika vědních oborů, včetně sociologie a geografie.

1. Obecný popis práce a jejích cílů

Tato práce si pokládá za cíl částečné zmapování volební geografie Semilského okresu a jeho vybraných obcí. Analýze voleb do obecních zastupitelstev v tomto regionu se doposud detailně, tak jak si to klade za cíl tato práce, v minulosti nikdo nevěnoval. Pokusím se zmapovat rozložení volební podpory vybraných politických subjektů v tomto regionu na vybraném reprezentativním vzorku venkovských obcí a měst různých velikostí, dle počtu obyvatel, v regionu Semilského okresu. Městem zde rozumím takovou obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, a v některých případech i (historicky daný) status města. Jako zkoumané subjekty si zvolím takové volební strany, většinou s parlamentním přesahem, které úspěšně kandidovaly. Dále se pak pokusím popsat vývoj volební podpory mezi volebními obdobími ohraničenými lety 2006, 2010 a 2014. Toto rozmezí můžeme považovat za dostatečné pro zodpovězení otázky, zda můžeme pozorovat výrazné změny voličských preferencí v poměrně krátkém časovém rozmezí nebo tyto tendence nejsou tak výrazné. Posléze se pokusím dát do kontextu toto rozložení volební podpory s dostupnými faktory sociodemografickými a socioekonomickými a jejich vývojem. Zde budu operovat zejména s ukazateli popisujícími demografické rozložení obyvatelstva – tedy s věkovou strukturou, průměrným věkem a socioekonomickými faktory – mírou nezaměstnanosti, počtem osob samostatně výdělečně činných. A následně je porovnáám s volebními výsledky, s cílem nalézt mezi těmito daty případné souvislosti. Výběr faktorů koresponduje s faktory běžně užívanými v oblasti volební geografie. Tato vybraná data jsou dostupná prostřednictvím Českého statistického úřadu.

Ve druhé polovině práce se na základě zjištěných údajů budu snažit zodpovědět následující výzkumné otázky:

- 1) *Jaké je prostorové rozložení volební podpory vybraných politických subjektů ve vybraných obcích okresu Semily?*
- 2) *Jak se toto rozložení podpory mění v autorem zvoleném časovém horizontu (volby do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010, 2014)*
- 3) *Jak lze prostorové rozložení volebních výsledků ve sledovaném území vysvětlit?*
 - *Existuje nějaká viditelná souvislost mezi nezaměstnaností a jejím vývojem a výsledky voleb?*
 - *Existuje nějaká souvislost mezi počtem podnikatelských subjektů a výsledky voleb?*

2. Volební geografie a existující výzkumy k tématu

Kořeny zkoumání volební podpory pomocí volební geografie sahají do období před první světovou válkou ve Francii a za zakladatele je považován André Siegfried, který se ve svých dílech snažil pomocí vzájemné komparace map odhalit souvislosti volebního chování různých populací na jasně vymezeném území.

Největší rozkvět volební demografie zažívá ve druhé polovině 20. století, kdy vychází velké množství prací zabývajících se rozložením volební podpory v prostoru. V evropském prostředí sice nenacházíme množství odborných textů volebně – geografického charakteru, nicméně za zmínku stojí koncept konfliktních linií (cleavages) autorské dvojice S. M. Lipseta a S. Rokkana, jež je pokládán za jednu z nejdůležitějších teorií zabývajících se volebním chováním. (Pink 2012: 12)

V českém a slovenském odborném prostředí se první texty zabývající se tímto tématem objevují až po pádu železné opony a volební geografie v post-československém prostoru postupně zaujímá své místo v rámci akademického prostředí. Mezi nejvýznamnější domácí autory je nutné zmínit Petra Jehličku a Ludka Sýkoru, kteří se zabývali již rozložením voličské podpory v prvních volbách v roce 1990. Jehlička se Sýkorou ve své publikaci z roku 1991 *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920 – 1990)* svými závěry prokázali, že čtyři desetiletí existence nesoutěživých voleb zcela nevymazala pevně zakořeněné vzorce volebního chování a regionálních odlišností.

V průběhu 90. let se výzkum volební geografie rozšiřuje jak v českém prostředí – za zmínku stojí např. publikace *The Czechoslovak parliamentary elections in 1990: Old patterns, new trends, and lots of surprises* (Kostecký 1993), tak i na Slovensku, například publikace *Slovensko a jeho regióny: sociokultúrne súvislosti volebného správania*. (Krivý, Feglová, Balko: 1996)

Komparace českých a slovenských modelů volebního chování a s ní zajímavá zjištění na sebe nenechala dlouho čekat. Prvního zpracování tohoto tématu se ujal Sociologický ústav Akademie věd ČR (Kostecký 2001), který se ve své práci pokusil vysvětlit vzájemné odlišnosti právě především na základě geografického rozložení socioekonomických proměnných. Závěr studie přinesl poznání, že v českém prostoru, na rozdíl od toho slovenského, kde je třeba zkoumat především hlubší kořeny společnosti, je možné geograficky odlišnou voličskou podporu interpretovat skrze rozložení různých proměnných spojených se sociálním statutem. (Pink 2012: 7)

Důležité jsou též texty Tomáše Kosteckého a s ním spolupracujících autorů Daniela Čermáka, či Josefa Bernarda, kteří se věnují vlivu regionálních faktorů na volební chování voličů a dlouhodobým prostorovým vzorcům na území Česka. Jako příklad můžeme jmenovat publikaci: *Koho volí vaši sousedé* z roku 2014 (Kostecký et al. 2014) nebo článek v Sociologickém časopise: *Prostorový kontext volebního chování – jak působí lokální a regionální prostředí na rozhodování voličů* (Bernard, Kostecký 2014). Dlouhodobému vývoji volební podpory se též věnuje kolektiv autorů z Masarykovy univerzity v díle *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy, proměny* (Pink et al. 2012).

3. Charakteristika okresu Semily

Semilský okres se nachází na jihovýchodě Libereckého kraje. Na severu sdílí v délce 13,4 km státní hranici s Polskem, na východě sousedí s okresem Trutnov, na jihu s okresy Jičín a Mladá Boleslav. Na severozápadě přiléhá k okresům Liberec a Jablonec nad Nisou.

Reformou státní správy byla Česká republika k 1. 1. 2000 nově rozdělena do 14 krajů. Semilský okres se tak s okresy Jablonec nad Nisou, Českou Lípou a Libercem stal součástí Libereckého kraje. K 1. 1. 2014 zároveň nabyla platnosti správní reforma, která zrušila okresní úřady a současně stanovila územní obvody pověřených obcí II. stupně a správní obvody obcí s rozšířenou působností III. stupně. Nicméně tímto nebyly zrušeny okresy jako územní jednotky. V oblasti okresu Semily se nachází správní obvod Turnov, který je tvořen obcemi z okresů Semily, Jablonec nad Nisou a Liberec. Správní obvody obcí s rozšířenou působností proto ne vždy odpovídají územně hranicím okresů. (Český statistický úřad 2015)

Rozlohou 699 km² zaujímá okres Semily 22,1 % území Libereckého kraje. Na 1 km² v roce 2014 připadalo 106,3 obyvatel a okres se tak se svou hustotou zalidnění řadí na třetí místo v kraji. V okrese Semily se nachází 65 obcí, z toho 9 měst. K 31. 12. 2014 žilo ve všech obcích okresu celkem 74 276 obyvatel. Středisky osídlení jsou města Turnov (14 362 obyvatel), Semily (8 548 obyvatel), Lomnice nad Popelkou (5 597 obyvatel) a Jilemnice (5 499 obyvatel), ve všech městech žilo dohromady 57,3 % obyvatel okresu. (Český statistický úřad 2015)

O okresu Semily můžeme říci, že z hlediska přírodních podmínek překvapuje svou rozmanitostí. Semilský okres je tvořen třemi základními pásmy. Západní část Krkonoš představuje pásmo čistě horské, Podkrkonoší, tedy Semilsko a Jilemnicko, zaujímá pásmo podhorské a Turnov (Český ráj) tvoří pásmo mírně zvlněné až nížinaté. Nadmořské výšky od 236 m n. m. do 1435 m n. m., kterou dosahuje Kotel, nejvyšší vrchol Krkonoš na území Semilsko, je dalším důkazem pestrosti přírody. Z celkové plochy okresu zaujímá 53,3 % zemědělská půda a na 37,4 % připadá lesní půda. Z přírodních zdrojů můžeme zmínit zásoby kvalitního čediče v oblasti Semilsko. (Český statistický úřad 2015)

Okres rozděluje řeka Jizera, která protéká od severu k jihu. Má řadu přítoků, mezi nimiž dominuje Jizerka, Mumlava, Kamenice a Oleška. Tyto přítoky vytváří mnohá malebná údolí s množstvím rybníků, kolem nichž vedou turistické stezky.

Unikátní přírodní podmínky nabízejí celé řadě turistů celoroční rekreační vyžití. Horská část je známa svými lyžařskými středisky Vysoké nad Jizerou, Vítkovice, Benecko, Rokytnice nad Jizerou, Harrachov. Sportovní střediska jsou využívány jak k rekreačnímu sportování, tak i k vrcholovému sportu a pořádání mezinárodních závodů. V letních měsících jsou terény hojně využívány pro pěší turistiku i cykloturistiku. Český ráj byl vyhlášen roku 1955 první chráněnou krajinnou oblastí v naší republice a od roku 2005 je součástí evropské sítě geoparků a geoparkem UNESCO. Za zmínku dále stojí již z dálky nepřehlédnutelná dominanta, hrad Trosky či hrady Valdštejn a Hrubá skála. Horolezci oblíbené pískovcové skály jsou další typickou záležitostí Českého ráje. Jako důkaz širokého rekreačního využití okresu Semily nechť slouží hojný počet vystavených rekreačních středisek různých zaměření. (Český statistický úřad 2015)

K 31. 12. 2014 bylo v okrese Semily registrováno 3 886 neumístěných uchazečů o zaměstnání, z toho 98,7 %, tj. 3 835 dosažitelných. Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu (tj. podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na celkovém počtu obyvatel ve věku 15–64 let) byl v semilském okrese ve srovnání s ostatními okresy Libereckého kraje druhý nejvyšší a ke konci roku 2014 dosáhl 7,83 %. K uvedenému datu na 1 volné pracovní místo připadlo 6,59 uchazečů. (Český statistický úřad 2015)

Obr. I: Administrativní mapa rozdělení okresu Semily

Zdroj: Český statistický úřad

4. Metodologie

Existující explanační teorie, které se snaží objasňovat mechanismy a podmíněnosti existence a vytváření politických orientací a příčiny jejich regionální diferenciaci, je možné rozdělit na dva základní přístupy. „První přístup vychází z předpokladu, že pro vysvětlení politických orientací je nejdůležitější znalost strukturálních charakteristik sledovaných subjektů (*compositional approach*).“ (Čermák, Kostecký 2004: 471) Pokud si vezmeme jako sledovaných subjekt jedince, kterého i v této práci budeme zkoumat, jedná se zde o nalezení charakteristik, které definují jeho postavení ve společnosti, v sociální struktuře a jeho zařazení se k některé z politicky jasně orientovaných skupin. V případě regionu nebo jiné geografické jednotky, jde v tomto přístupu o zjištění procentuálního zastoupení těchto skupin v populaci. Prostorová diferenciaci je zde pouze odvozená a závisí na složení obyvatelstva. (Čermák, Kostecký 2004: 471)

„Druhý přístup klade největší důraz na prostorový kontext, v němž se jedinec rozhoduje (*contextual approach*).“ (Čermák, Kostecký 2004: 471) Tvrdí, že v určení politických orientací jsou rozhodující především místní podmínky, tedy takové, ve kterých jedinec žije. Jeho sociálnímu postavení v sociální struktuře, tedy gró prvního přístupu, je přikládán jen mírně modifikující vliv. (Čermák, Kostecký 2004: 471).

Jednotlivci, rozuměj voličovi, preference ovšem mohou být ovlivněny jak postavením jedince ve společnosti, v sociální struktuře, ale i jeho subjektivním vnímáním situace ve společnosti jako takové, tedy i místními podmínkami. Příkladem jsou obyvatelé regionů s menší mírou nezaměstnanosti, kteří nemusí tomuto faktoru

příkládat takovou váhu, jako to mohou činit, a jak ho mohou vnímat, obyvatelé z regionů s větší nebo právě rostoucí mírou nezaměstnanosti. (Čermák, Kostelecký 2004: 472)

Ačkoliv tedy teoreticky existují dvě reálné možnosti, jak by mohla být analýza prostorových vzorců volebního chování provedena (vychází ze zmíněných přístupů), nejsou obě dvě tyto možnosti pro potřeby této práce relevantní, a to především kvůli proveditelnosti šetření, které je díky požadavkům, jaké si práce klade na přístupnost jednotlivých detailních šetření a dat, v případě této práce nepřichází v úvahu, především kvůli prostému faktu, že taková šetření nejsou k dispozici.

V prvním případě se jedná o způsob použití výsledků sociologických šetření realizovaných na reprezentativním vzorku dospělých obyvatel s volebním právem, trvale žijících a tedy i volících na daném území. Nabízí se tedy využít informace o účasti ve volbách, stranických preferencí respondentů a zároveň dalších demografických a socioekonomických dat. Tato možnost by byla zajímavá především díky možnosti zanalyzovat individuální data sebraná od konkrétních jednotlivců. Touto cestou se ovšem tato práce již ze své podstaty nemůže ubírat. Výběrová šetření probíhají vždy na omezeném vzorku populace – obvykle se pohybují mezi 1 000 – 3 000 respondenty, což se sice považuje za statisticky dostatečně objemný vzorek k zachycení volebního chování celé populace, není ovšem dostatečný k tomu, aby mohl zachytit podrobnosti regionálních a místních rozdílů, po kterých pátráme. Nehledě na již zmíněný fakt, že pro zkoumání regionálních rozdílů a volebního chování v čase potřebná data pro využití této metody jsou buď nedostatečná, nebo nejsou k dispozici (Kostelecký et al. 2014: 17 – 18) „*I z dat získaných dotazníkovým šetřením na třítisícovém vzorku respondentů lze spolehlivě analyzovat regionální rozdíly ve volebním chování nejvýš na úrovni odpovídající velikosti dnešních krajů, což je územní jednotka, která je pro náš záměr studovat prostorové aspekty chování příliš velká.*“ (Kostelecký et al. 2014: 18)

Druhou a v praxi již realizovatelnou metodou analýzy prostorových vzorců volebního chování a jeho vývoje v čase, kterou jsem si zvolil pro tuto práci, je možnost propojení a porovnání samotných výsledků voleb do zastupitelstev obcí z jednotlivých vybraných regionálních jednotek společně s informacemi o obyvatelstvu a jeho struktuře, stejně jako dalšími faktory a daty, která můžeme získat v poměrně rozsáhlém

množství i z volně dostupných zdrojů (příkladem jsou data Českého statistického úřadu).

Tato možnost s sebou nese mnoho výhod, ovšem také celou řadu omezení a úskalí. Mezi nesporné výhody této analýzy agregátních dat patří fakt, že při zkoumání výsledků voleb a jejich používání máme k dispozici velice přesné údaje o tom, kolik voličů se kde účastnilo voleb, a pro kterou stranu hlasovali. Tedy tyto informace jsou nám dostupné ve velkém územním detailu. K dispozici jsou nejen informace o volbách a jejich výsledcích, ale také výsledky sčítání lidu pro jednotlivé obce, mnohé z dalších údajů jsou pak mnohdy dostupné i pro jednotlivé sčítací obvody. Z těchto detailních informací se nám ale již nedostává informace o voličích jako takových. Velmi těžko se budeme voliče ptát na jeho politické postoje, motivace přijít k volbám, doplňující informace nebo sociodemografické a socioekonomické informace jako jsou věk, pohlaví, či nejvyšší dosažené vzdělání. Brání nám v tom tajná, anonymní podoba voleb. Shromažďovat, a s výsledky voleb dále porovnávat, informace o voličích tedy můžeme pouze zprostředkovaně z informací o struktuře obyvatelstva a z jiných zdrojů, nám dostupných ve zmíněných zdrojích, např. orgánech státní správy, jako jsou: Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí, místně příslušný Finanční úřad, atd.

Další překážkou, se kterou se při využití této metody setkáváme, je míra účasti ve volbách do obecních zastupitelstev. Respektive její nestoprocenost, při vybraných zmíněných volbách až pouze 50% účast (průměrný údaj) osob s volebním právem. Vzhledem ke zmíněné anonymitě voleb logicky nevyplývá z výsledků voleb informace, která osoba se jich zúčastnila. Na jedné straně nám tedy stojí informace o volební účasti, na druhé informace o volebních preferencích pouze části dospělé populace a na straně třetí socioekonomické a sociodemografické údaje o struktuře a aspektech života všech dospělých obyvatel daného území. Tím nám mohou při výzkumu vznikat větší či menší nesrovnalosti. Nutno ale podotknout, že i při teoretické stoprocentní účasti na volbách by informace nebyly individuálně propojeny, a tedy nižší volební účast a její vliv na přesnost výzkumů může být jen odhadována.

Jednou z posledních překážek tohoto výzkumu nalézám i v dostupnosti určitých dat. Pracovat mohu zkrátka pouze s daty, která jsou k dispozici, a odpadá tak možnost detailněji analyzovat motivace pro určitou volbu. (Kostecký et al. 2014: 17 - 20)

Základní metodou, kterou tedy v této práci využívám, je tedy srovnání jednotlivých volebních výsledků na úrovni jednotlivých vybraných obcí v okrese Semily ve třech po sobě jdoucích volbách do zastupitelstev obcí¹, které proběhly v letech 2006, 2010 a 2014. Informace, které jsou pro tuto práci klíčové a těší se tedy největšímu zájmu, jsou především procentuální počty obyvatel volících určitou kandidující stranu. Nikoliv tedy výsledky voleb jako takových. Zabývá se zde především voličskými preferencemi a jejich prostorovým rozložením, tedy výsledky jako takové – v podobě rozdělení mandátů – pro tuto práci nejsou relevantní, ale pouze podružné.

V průběhu práce bude věnována, jak si čtenář bude moci všimnout, zvýšená pozornost výsledkům voleb v obcích Semily, Turnov, Jilemnice, Lomnice nad Popelkou a Rokytnice nad Jizerou. Důvodem k tomuto výběru a zvýšené pozornosti je za a) jejich územně rovnoměrné rozložení v okrese, b) fakt, že tato města jsou centry tzv. mikroregionů semilského okresu, c) výběr těchto jakýchsi hlavních center okresu Semily je podmíněn výsledky vybraných relevantních politických stran a jejich umístění ve volbách tak, abychom mohli pozorovat vývoj jejich volebních výsledků v prostoru. Z těchto indicií se tedy můžeme oprávněně domnívat, že pozornost zaměřená na tato města z územního hlediska přispívá ke správnosti zodpovězení první výzkumné otázky, jaké je prostorové rozložení volební podpory vybraných politických subjektů ve vybraných obcích okresu Semily a celkově přehledu o situaci v semilském okrese, jelikož z územního hlediska prostorově reprezentují vývoj celého okresu.

Tato zvýšená pozornost ovšem neznamena, že by se tato práce nezajímala také o vývoj v menších obcích semilského okresu. Abych mohl ve výzkumu zodpovědět i na otázku, zda samotná velikost obce ovlivňuje charakter volebních výsledků, je třeba zapojit do vyhodnocování i ostatní, tedy menší obce. Tyto obce byly vybírány na základě jednoduchého pravidla – do vyhodnocování jsem zapojil všechny obce, ve kterých úspěšně kandidovala (tzn., získala hlasy voličů a umístila se tak ve výsledcích voleb) alespoň jedna z vybraných relevantních politických stran. Často je pak možné setkat se se situací, kdy ve velice malých venkovských obcích kandiduje pouze malý počet vybraných relevantních politických stran, i to ovšem může mít nést vypovídající

¹§ 1 Odst. 2 Zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví: „*Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím funkčního období a končí dnem jeho uplynutí.*“

charakter o preferencích voličů v menších obcích a tedy jsem i tyto údaje do výzkumu zahrnul. Na druhou stranu, pokud v některé z obcí žádná z námi vybraných relevantních politických stran nekandidovala, příp. se neprosadila ani jedním získaným hlasem, tuto obec jsem do analýzy nezahrnul. Nejen komunální politika semilského okresu se vyznačuje frekventovaností působení různých forem kandidatury nezávislých kandidátů, hnutí a nestranických subjektů (příp. subjektů se stranami pouze spolupracujících), které by bylo nemožné zařadit na pravolevé politické škále, jelikož tyto subjekty jsou často zakládány za konkrétním neideovým účelem (oprava budovy, výstavba cyklostezky, vystavění koupaliště, atd.), a tedy by pro potřeby naší práce bylo irelevantní s těmito subjekty v analýze nakládat, a to i z důvodů jejich ojedinělosti – tedy nemožnosti zobecnit a porovnávat výsledky zkoumání s jinými výsledky v jiných obcích. Tuto problematiku, nestranických subjektů, kandidujících v komunálních volbách, přenechám jiným výzkumům.

Důvodem pro výběr volebních let 2006, 2010 a 2014, a jimi ohraničených volebních období, je nasnadě v jejich aktuálnosti. Práci a jejími výsledky se snažím nastínit co nejaktuálnější vývoj v poměrně krátkém, leč zlomovém, období a zodpovědět otázku, zda můžeme zkoumat vývoj politických preferencí i v takto relativně krátkém časovém úseku, a zda je tento vývoj patrný či nikoliv. S tím souvisí i výběr relevantních politických subjektů na základě jejich pravidelného umístování se, jak je naznačeno výše, který mi otevře prostor pro komparaci výsledků v čase i prostoru.

Průběh práce z metodologického hlediska se v této fázi výběru politicky relevantních subjektů zaměří na jejich výsledky nejen za města semilského okresu, ale i za vybrané menší obce a na následný vývoj těchto výsledků. Poté se pokusím najít souvislosti mezi demografickými údaji a proměnami jejich volebních preferencí. Zároveň se budu snažit zodpovědět i na výzkumnou podotázku, která spočívá v odhalení souvislosti mezi mírou nezaměstnanosti a jejím případným vlivu na volební preference v obcích. Zejména se mi bude jednat o možný vliv míry nezaměstnanosti v konkrétním místě a čase – tedy v závislosti na místní podmínce – na voličovu preferenci na pravolevém politickém spektru.

4.1. Koeficient podpory stran

Pro potřeby této práce, především pro potřeby zpřehlednění a zjednodušení pohledu na problematiku v druhé, analytické části práce, věnované výsledkům voleb do zastupitelstev a jejich vztahu se socioekonomickými a sociodemografickými faktory (viz 5. 2.), byl vytvořen koeficient podpory stran, který autorovi i čtenářům slouží při interpretaci volebních výsledků.

Tento koeficient podpory stran značí ve svém výsledku sílu podpory jedné skupiny stran proti skupině druhé, přesněji levice a pravice (pro rozdělení těchto skupin viz kapitolu 4. 2. 1. 7.). Vypočítá se dle následující vzorce:

$$PS = Sp/Sl$$

Kde *PS* je zkratkou koeficientu podpory stran. *Sp* je celkovým ziskem pravicových stran, získaného součtem procentuálních zisků jednotlivých pravicových stran, které získaly procentuální zisk ve volbách v daném místě a čase. A kde *Sl* je celkovým ziskem levicových stran, získaného součtem procentuálních zisků jednotlivých levicových stran, které získaly procentuální zisk ve volbách v daném místě a čase. Koeficient *PS* může nabývat následujících hodnot, přičemž je třeba brát v potaz, že čím vyšší, příp. nižší hodnoty, tím větší procentuální rozdílnost v ziscích skupin a tedy v markantnosti rozdílu voličské podpory:

$PS < 1$ značí, že větší volební podporu získaly strany levicové nad pravicovými.

$PS = 1$ značí, že výsledky obou celkových zisků se rovnaly.

$PS > 1$ značí, že větší volební podporu získaly strany pravicové nad levicovými.

4.2. Výběr faktorů

Existuje velké množství explanačních teorií, které se snaží objasnit mechanismy vytváření politických orientací a stejně tak existuje nekonečné množství faktorů, objektivních- (struktura obyvatelstva, historie, geografie, apod.) či subjektivních (tedy konkrétní podmínky, ve kterých jedinec žije, jeho pocity, subjektivní interpretace světa), které mohou mít vliv na vytváření politických orientací. Nicméně pro rozsah této práce a zodpovězení námi položených výzkumných otázek pokládám za dostatečné operovat pouze s kvantitativními daty struktury obyvatelstva, protože se snažíme ověřit, jestli

vůbec hodnoty a vývoj těchto faktorů mají nějaké významné viditelné souvislosti na volební preference.

4.2.1. Míra nezaměstnanosti²

Tento faktor je další často zkoumanou kontextuální proměnnou. Například Kostelecký a Čermák (Kostelecký 2004: 480, 481) analyzují míru nezaměstnanosti a připisují této hodnotě souvislost s volbou levicových stran. Můžeme tedy teoreticky očekávat, že v oblastech a obdobích s vyšší mírou nezaměstnanosti může, ale nemusí, být o něco výraznější podpora levicově orientovaných stran, zatímco v oblastech s nižšími hodnotami míry nezaměstnanosti tomu může být naopak, protože místní voliči nebudou pokládat nezaměstnanost za něco, co by se jich osobně mělo týkat. Tento faktor budeme konfrontovat za všechny námi vybrané obce s výsledky voleb těchto obcí.

4.2.2. Uchazeči na pracovní jedno místo

Tento faktor použijeme jako doplňkový faktor k míře nezaměstnanosti. Samotná míra nezaměstnanosti nám udává počet nezaměstnaných jedinců, nicméně počet uchazečů na jedno pracovní místo nám dokresluje konkurenční boj v otázce hledání zaměstnání a možnost či nemožnost získat pracovní místo. Tento faktor používáme pouze jako doplňující, abychom mohli porovnávat průměrné množství uchazečů o pracovní pozici, proto nám pro potřeby práce postačí vývoj této hodnoty za celý okres Semily.

4.2.3. Počet osob samostatně výdělečně činných

Jako další zkoumanou socioekonomickou proměnnou nám slouží počet osob samostatně výdělečně činných. Zde opět můžeme predikovat, ale také se to ve výsledku analýzy projevit nemusí, že čím větší procentuální podíl osob samostatně výdělečně činných v obci indikujeme, tím bude větší voličská podpora pravicových stran. Opět tuto vedlejší hypotézu můžeme podložit jednoduchým předpokladem, že většina podnikatelů spíše neupřednostňuje větší nebo výraznější zásahy státu do (jejich) podnikání, tudíž se teoreticky dá předpokládat, že v regionech, s větším počtem osob samostatně výdělečně činných můžeme předpokládat větší volební podporu pravicových

2 Podle oficiální metodiky se míra registrované nezaměstnanosti na úrovni ČR, krajů a okresů počítá na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil. Míra nezaměstnanosti v obcích, mikroregionech, ORP a POU se z důvodu nedostupnosti dat o zaměstnaných na úrovni těchto územních celků počítá na základě ekonomicky aktivního obyvatelstva. (Mínisterstvo práce a sociálních věcí 2014)

politických stran, tedy politických subjektů, které obecně podporují méně výrazné zásahy státu. Tento socioekonomický faktor využijeme v analytické části pro vyhodnocení případného možného vlivu množství registrovaných samostatně výdělečně činných osob na výsledky voleb do zastupitelstev obcí v roce 2014. Tedy pro rok, pro který se požadovaná data podařilo získat.

4.2.4. Věková struktura

Dílečí demografickou proměnnou je také věková struktura obyvatelstva a věkový průměr. Opět je otázkou, jestli i zde bude viditelná nějaká souvislost s hodnotou průměrného věku, věkovou strukturou a preferovanými volebními stranami nebo se nám žádný výraznější vzorec souvislostí neprokáže. Tento faktor pokládáme pouze za podružný, vzhledem k tomu, že obyvatelstvo přirozeně stárne a v oblasti semilského okresu nepozorujeme žádné výrazné výkyvy. Proto také tyto hodnoty budeme předkládat pouze za celý okres Semily.

4.2.5. Volební účast

Samotná účast ve volbách nám o volebních preferencích může říci také mnohé. Zde budeme zkoumat souvislost mezi procentuální (ne)účastí u voleb do zastupitelstev obcí a možnými preferovanými stranami, a jestli může být viditelná nějaká souvislost s preferovanou stranou a volební účastí. Či zkrátka jestli tato proměnná nějakým způsobem souvisí s ostatními sledovanými daty.

Mnohá data, která nebyla dostupná na Českém statistickém úřadě, jsme získali na veřejně dostupných internetových stránkách ministerstva práce a sociálních či telefonickým kontaktem jednotlivých finančních úřadů (zjištění počtu osob OSVČ) či jiných odpovědných pracovišť.

4.2.6. Velikost obce

Posledním, nicméně neméně důležitým, faktorem, který může, ale zároveň nemusí, hrát nějakou roli ve volebních preferencích voličstva, je velikost obce.

Zde budeme zkoumat zejména, jestli existují nějaké viditelné vzorce rozdílných preferencí voličstva ve venkovských obcích a městech – například zdali fakt, že volič bydlí ve městě či venkovské obci může nějak ovlivňovat jeho preference na pravolevém politickém spektru.

Zde je nutné si definovat dva pojmy: město a venkovská obec. Při pokusu o vymezení pojmů město a venkovská obec můžeme narazit na složitost tohoto vymezení v českých

podmínkách. Od počátku průmyslové revoluce a zahájení procesu urbanizace postupně mizí rozdíly mezi venkovskými sídly a městy. V podstatě můžeme pro definici venkovské obce použít více přístupů. První je založen na kritériu počtu obyvatel dané obce – zde se můžeme setkat se třemi udávanými hranicemi počtu obyvatel – aktuální číslo je 3 000, nicméně v odborné literatuře se setkáme i s údajem 2 000 nebo 1 000 obyvatel. Druhý přístup je spjat spíše s formálním hlediskem – za venkov se dle tohoto pohlížení pokládají obce, které nejsou městy. (Bubeníček 2010: 89, 90)

Pro naše účely budeme respektovat kritérium počtu obyvatel. Toto rozhodnutí vyplynulo z faktu, že v této práci operujeme spíše se sociodemografickými faktory, proto určení města městem na základě pouhého faktu, že v historii mělo statut města, nedokáže vyvážit místní podmínky, tedy počet obyvatel. Využití této definice podporuje také Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích³, tedy využijeme hranici 3 000 obyvatel.

4.3. Výběr vzorku stran a jejich charakteristika

Jaké strany v naší práci konkrétně brát v potaz? Je vhodné do výsledků započítávat všechny strany, které se ve volbách do obecních zastupitelstev v Okrese Semily objevují? Jak již bylo zmíněno v úvodu, bereme v potaz „relevantní“ politické strany, tedy většinou strany s parlamentním přesahem, které kandidovaly alespoň ve dvou po sobě jdoucích volbách. Toto rozhodnutí se jeví logicky nejsprávněji z toho důvodu, abychom v analytické části mohli porovnávat výsledky stran mezi sebou, výsledky voleb za vybranou obec, ale také vývoj volebních výsledků jedné strany v čase a měli možnost tak vývoj popsat a dát do kontextu s vybranými sociodemografickými a socioekonomickými faktory. Dále pak výběr těchto relevantních stran skýtá možnost výsledky výzkumu zobecnit a využít pro případné další účely.

Samozřejmě by bylo krátkozraké vypustit nově vzniklé strany, které se do roku 2014 mohli objevit ve volbách pouze jednou. V případě výrazných výsledků zmíníme v analytické části i tzv. „strany s koaličním potenciálem“. Dle Sartoriho (Říchová 2002: 101) tedy strany, které jsou schopny se za určitých podmínek podílet na vládě, protože i tyto strany se mohou, díky svému ideologickému zakotvení, za určitých podmínek, stát koaličním partnerem vítěze voleb.

V této části se pokusíme charakterizovat profilaci vybraných politických stran zejména z hlediska jejich postavení na pravolevém politickém spektru, abychom

³ § 3(1) Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

v analytické části mohli ověřit, zdali sociodemografické údaje a jejich vývoj nějak souvisí s voličskými preferencemi a jejich proměnou v čase. Strany pro potřeby této práce rozdělíme na pravicové, levicové, abychom poté mohli hodnotit voličské preference právě na základě tohoto rozlišení.

K tomuto rozlišení použijeme definice, které použil K. Žaloudek ve své knize Encyklopedie politiky z roku 2004. Za pravicové strany se dle ní označují strany konzervativní, monarchistické, hájící staré pořádky, nevměšování státu do ekonomické soutěže a stojící na náboženství a tradiční rodině. (Žaloudek 2004: 361)

Za pravicové strany s parlamentním přesahem figurující v našem výzkumu můžeme považovat tradiční Občanskou demokratickou stranu a Křesťanskou demokratickou unii – Československou stranu lidovou. Za nově vzniklou pravicově orientovanou stranu vyskytující se v našem výzkumu považujeme též TOP 09.

Za levicové strany se dle definice považují takové, které obhajují zájmy nižších a středních vrstev, sociální rovnost, centralizaci politické moci a náboženské rovnosti (příp. jsou anti-nábožensky zaměřeny). Do jejich programů patří rozsáhlé sociální zabezpečení, vysoké zdanění příjmů a státní zásahy do ekonomického fungování státu. Mezi levicové strany se zpravidla zařazují také strany ekologické (např. Strana zelených). (Žaloudek 2004: 228) Za levicové strany s parlamentním přesahem figurující v našem výzkumu můžeme považovat KSČM a ČSSD. Za nově vzniklou levicovou stranu budeme považovat Stranu zelených.

V následující podkapitole se podíváme na tyto vybrané politické strany detailněji a pokusíme se je zařadit v rámci pravolevého politického spektra, a tedy našeho rozdělení. Zároveň se kvůli tomu blíže seznámíme s jejich novodobou historií.

4.3.1. Obecná charakteristika politické situace

Před pádem železné opony byl systém vlády charakterizován mocenským monopolem Komunistické strany Československa (KSČ). V poválečné vládě nebyly přítomny základní principy demokracie – jako je dělba moci a svobodná soutěž politických stran. Za účelem převzetí řízení státu byla založena tzv. Národní fronta Čechů a Slováků (NF), což bylo sdružení několika politických stran a později i dalších organizací, samozřejmě bez možnosti přítomnosti opozice v politické soutěži. Vznik Národní fronty Čechů a Slováků můžeme datovat do roku 1945 (moskevské porady) při

jednání o Košickém vládním programu⁴. Zásadní vliv v NF má Komunistická strana Československa. Volby probíhaly v podstatě tím způsobem, že Národní fronta jmenovala do každého obvodu svého kandidáta a voliči měli možnost hlasováním tohoto kandidáta buď potvrdit, nebo nepotvrdit.

Po sametové revoluci v roce 1989 došlo k obnovení demokratického režimu a systému soutěže politických stran. Oproti situaci na politické scéně za první republiky se politická situace velice lišila ve více aspektech. Zatímco většina prvorepublikových stran navazovala na zkušenosti a zázemí z dob Rakouska-Uherska, politické strany, které zde stály po pádu železné opony, se v těchto ohledech velice odlišovaly. Na jedné straně zde figuruje KSČ, která měla k dispozici politiky s lokálními i celostátními zkušenostmi, vlastní síť stranických organizací a profesní svazy, a na straně druhé hnutí či strany, které ničím z uvedeného nedisponovaly a byly v podstatě zakládány „na zelené louce“. Specifickým postavením disponovala sociální demokracie, která v období komunistického režimu fungovala v exilu, tedy mohla v určitých ohledech navazovat na předkomunistickou tradici. (Kostecký et al. 2014: 50, 51)

Počet parlamentních politických subjektů se v průběhu devadesátých let, kdy politické strany postupně hledaly své zaměření a voliče, redukoval a víceméně ustálil na omezeném počtu stran, které měli na politickém spektru poměrně stabilní postavení-jádro tohoto systému tvořily čtyři strany- Občanská demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová. V rámci stranického boje se stala dominantní socioekonomická konfliktní úroveň, a politika byla soustředěna zejména na to, zda získají většinu hlasů pravicové nebo levicové politické strany. (Kostecký et al. 2014: 53)

Rok 2009 byl z politického hlediska přelomový hned ze dvou důvodů. Česká republika stála v čele předsednictví Evropské unie a slabé pravostředové vládě byla vyslovena nedůvěra parlamentem. Jako reakce na tento vládní chaos a také na pokračující ekonomickou krizi z roku 2008 byl patrný velký voličský odliv od těchto zavedených stran a příklon k nově vzniklým politickým subjektům – Ve volbách v roce 2010 můžeme tento jev pozorovat například u politických stran TOP 09 a Věci Veřejné. Nicméně vznik těchto nových stran ke stabilizaci systému nijak výrazně nepřispěl, navíc

⁴ Jako Košický vládní program je označován programový dokument, který byl schválen roku 1945 tehdejší vládou v Košicích. Dokument určuje zásady budoucí politiky

se eurozóna s pokračující dluhovou krizí, pravděpodobně i díky tomu jsme svědky vzniku dalších nových stran: hnutí ANO 2011 miliardáře Andreje Babiše nebo hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury – což dále významně oslabuje „tradiční“ strany. Někteří autoři se domnívají, že „*budoucnost českého stranického systému je tak v roce 2014 mnohem nejasnější, než bylo po roce 1992*“. (Kostecký et al. 2014: 53)

V následující části představíme detailněji politické strany, které se objevují v našem výzkumu s ohledem na jejich zařazení do stranických rodin, zde budeme vycházet zejména z publikace z roku 2014, *Koho volí Vaši sousedé*. (Kostecký et al. 2014)

4.3.1.1. Komunistická strana Čech a Moravy

V prosinci 1989 mimořádný sjezd KSČ rozhoduje o vytvoření organizace komunistů v Čechách a na Moravě – to se děje na ustavujícím sjezdu Komunistické strany Čech a Moravy (dále KSČM) 31. března 1990. Tato strana je přímým následovníkem KSČ a neprodělala žádnou významnější reformu. KSČM si udržela poměrně stabilní voličskou podporu. Hlavní příčinou přetrvávající obliby KSČM u voličů může být určitá míra sentimentu, která je, pro některé voliče, spojována se sociálními jistotami. KSČM klade, v duchu levicových ideálů, důraz na co největší míru přerozdělování a silnou pozici státu. (Kostecký et al. 2014: 54) Tedy můžeme KSČM zařadit na **levou stranu** politického spektra.

4.3.1.2. Česká strana sociálně demokratická

Česká strana sociálně demokratická (dále ČSSD) je politická strana s dlouholetou tradicí (viz výše). Tato politická strana byla v období komunismu zakázána, nicméně po roce 1989 byla obnovena a vrátila se do aktivní politiky (tehdy ještě pod názvem československá sociální demokracie). V roce 1993 došlo k přejmenování na českou stranu sociálně demokratickou a do čela byl zvolen jako předseda Miloš Zeman. Po převzetí Milošem Zemanem do sebe Česká strana sociálně demokratická začala integrovat ostatní menší levicové strany a v parlamentních volbách v roce 1996 se stala druhou nejsilnější politickou stranou u nás. V roce 1998 již ve volbách zvítězila s 32 % hlasů, sestavila menšinovou vládu a uzavřela tzv. opoziční smlouvu s ODS, což umožnilo její čtyřleté vládnutí. V roce 2002 ČSSD opět zvítězila v koalici s KDU-ČSL, nicméně s menším počtem hlasů. Miloše Zemana vystřídal Vladimír Špidla. Stranou zmítala nejednota, stejně jako koalici, což mělo za následek vystřídání Vladimíra Špidly Stanislavem Grossem, který však ve funkci setrval krátké

období a byl následně vystřídán Jiřím Paroubkem, který zvýšil oblibu strany mezi voliči. (Kostelecký et al. 2014: 56)

Česká strana sociálně demokratická zaujímá **levý střed** na politickém spektru a hlásí se k principům demokracie, sociální spravedlnosti, svobody a solidarity a prosazuje tzv. spravedlivý sociální stát, přičemž ale tímto sociálním státem není myšlena podpora pasivního jedince, ale naopak „investice do jeho schopností pomoci si sám“. V zahraniční politice strana podporovala vstup české republiky do NATO a EU. (Kostelecký et al. 2014: 56)

4.3.1.3. Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová

Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová (dále KDU – ČSL) je jednou z nejstarších československých politických stran. Do roku 1992 ji známe jako československou stranu lidovou, v poválečném období byla součástí Národní fronty. Roku 1990 vytvořila spolu s Křesťanskodemokratickou stranou volební koalici Křesťanská a demokratická unie (koalice KDU). V roce 1991 se KDU sloučilo s Českou stranou lidovou a vznikla Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová. Největší úspěch zaznamenala v roce 2002, kdy v koalici společně s US-DEU získala 14,3 % volebních hlasů, od té doby podíl hlasů pro KDU – ČSL klesal. (Kostelecký et al. 2014, 57)

Strana vychází ze sociálně konzervativní politiky z dob první republiky orientované na řadové vrstvy obyvatelstva. Strana odmítá vazby na katolickou církev, ale hlásí se ke křesťanským hodnotám. Vymezuje se proti liberalismu a sociální demokracii. Prosazuje soukromé vlastnictví, sociálně-tržní hospodářství. Kladně se staví také k volnému trhu, rovným podmínkám pro hospodářskou soutěž. Také podporovala vstup ČR do NATO a EU. (Kostelecký et al. 2014: 57, 58)

Pokud bychom stranu chtěli zařadit v rámci politického spektra, pravděpodobně bychom jí zařadili **mírně vpravo od středu**, vzhledem k její vnitřní názorové pluralitě.

4.3.1.4. Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana (dále ODS) byla založena v roce 1991, jako jedna z pokračujících stran Občanského fóra kolem jeho předsedy Václava Klause, který prosazoval přeměnu širokého hnutí na klasickou politickou stranu pravicové orientace. Z ODS se postupem času v devadesátých letech stala nejsilnější politická strana, která je spojována s ekonomickou transformací v 90. letech. (Kostelecký et al. 2014: 58, 59)

Tato politická strana zastává kombinaci konzervativních a liberálních prvků, klade důraz na individuální zodpovědnost člověka ve všech oblastech a jednoznačně preferuje tržní hospodářství. Ve vztahu ke vstupu do Evropské unie zastávala spíše konzervativní postoj a spíše klade důraz na národní stát. Nicméně podporuje transatlantické společenství, tedy i členství v NATO. Jako politickou stranu ji zařazujeme **napravo** v rámci politického spektra.

4.3.1.5. Strana zelených

Strana zelených (dále SZ) vznikla již ke konci roku 1989 krátce po listopadové revoluci a během svého politického vývoje prošla několika změnami. Poprvé Strana zelených získala poslanecká křesla již v roce 1992. Nejvíce na sebe SZ upozornila v roce 2002, kdy do ní masově začali vstupovat lidé z ekologických hnutí.

Pokud budeme chtít stranu zařadit v rámci politického pravolevého spektra, pravděpodobně nebude snadné jednoznačně rozhodnout, kde se bude strana nacházet. Některé názory strany lze chápat jako pravicové (zachování poplatků, deregulace nájemného, snadnější podnikání), nicméně další jako bezesporu levicové (úloha státu v regulaci aktivit poškozujících životní prostředí a prosazování trvale udržitelného rozvoje. Pro **středně levicovou** orientaci svědčí i zařazení ostatních „zelených“ stran ve střední Evropě.

4.3.1.6. TOP 09

Strana TOP 09 vznikla roku 2009 a zkratka je odvozena z hlavních hodnot, ze kterých strana vychází- tradice, odpovědnost, prosperita. Hlavním iniciátorem vzniku strany byl Miroslav Kalousek, který se stal místopředsedou, předsedou byl zvolen Karel Schwarzenberg, který však roku 2015 přenechal předsednictví Miroslavu Kalouskovi.

„TOP 09 je konzervativní politickou stranou, jejíž ideový program vychází z evropských tradic křesťansko-judaistické kultury. Strana ctí morální hodnoty obsažené v jejím duchovním odkazu a v jejích tradicích, stejně jako individuální lidskou svobodu. Je stranou respektující a prosazující vlastenecké ideály svobody, humanismu a právního státu.“(TOP 09 2013)

Mezi hlavní deklarované priority patří: likvidace deficitu veřejných rozpočtů a snižování výdajů státu, kultivaci podnikatelského prostředí, nezvyšováním přímých odvodů, neupřednostňování společnosti rovné potřeby před společností rovných příležitostí. (TOP 09 2013)

Můžeme tedy usoudit, že se jedná o stranu **pravicovou**.

4.3.1.7. Věci Veřejné

Politickou stranu Věci Veřejné (dále VV) je velice složité zařadit v rámci politického pravolevého spektra. Strana se sama definuje jako strana středu, přičemž jedno křídlo hovoří o pravicovém konzervatismu a druhé o levicovém liberalismu. Z programového hlediska nebo jiných vyjádření můžeme také usuzovat, že je strana zejména stranou přímé demokracie a odmítá pravolevé rozlišení. (Věci veřejné, 2012) Pro účely našeho rozlišení se tedy domníváme, že tuto stranu nelze zařadit na pravolevém politickém spektru, nicméně vzhledem k tomu, že strana nám zapadá do definice relevantních stran, zmíníme ji v naší analýze.

4.3.1.8. ANO 2011

Hnutí ANO 2011 bylo založeno, jak již název napovídá, v roce 2011. Hnutí ANO 2011 bylo založeno miliardářem Andrejem Babišem v roce 2011 jako reakce na pokračující deziluzi společnosti s dosavadními politickými subjekty. Mezi hlavní cíle tohoto subjektu patří boj s korupcí a vybudování fungujícího státu (který by byl řízen „jako firma“). Toto hnutí je zvláštním politickým fenoménem samo o sobě a pravděpodobně by toto téma vydalo na samostatnou kapitolu. Nicméně pro naše účely postačí zařazení na **středově pravou** část politického spektra, i přes určité levicově vyhlížející body programu (například usilování o zavedení registračních pokladen)

Ve zjednodušeném schématu tedy budeme považovat v tomto výzkumu za pravicové strany: ODS, KDU-ČSL a TOP 09 a za levicové: KSČM, ČSSD a SZ. Stranu Věci veřejné nebylo možno umístit v rámci tohoto rozlišení. Ponecháme ji tedy jako nezařazenou, ovšem ve výzkumu její přítomnost v komunální politice semilského okresu zohledníme.

5. Analytická část

V analytické části budeme nejprve prezentovat námi vybrané sociodemografické a socioekonomické faktory, které mohou mít teoretickou souvislost s volebními preferencemi voličstva v Semilském okrese, případně i v ostatních okresech na území České republiky. Pro přehledné demonstrování těchto dat v prostoru a čase jsem zvolil formu prezentace dat pomocí tabulek. Některá data jsou prezentována pro jednotlivé obce, některá za celý okres Semily pro představu a porovnání, jaké jsou průměrné hodnoty v celém okrese.

Na část věnovanou vývoji těchto faktorů naváže část věnující se prezentaci a interpretaci volebních výsledků voleb do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010 a 2014. Dále pak jejich vztahu s vybranými sociodemografickými a socioekonomickými faktory, tak jak jsme je prezentovali.

5.1. Sociodemografické a socioekonomické faktory v okrese Semily a jejich vývoj

V této části budeme prezentovat vybrané sociodemografické a socioekonomické faktory a jejich vývoj. Později, v analytické části, se tyto faktory pokusíme vložit do kontextu s výsledky voleb a budeme se snažit zodpovědět výzkumné otázky, které jsme si zadali. Faktory, které nám poskytuje Český statistický úřad, jsou poměrně rozsáhlé, nicméně určitá data zde nejsou volně dostupná a jsou například zpoplatněná, a proto čerpáme data i z jiných zdrojů – například z Ministerstva práce a sociálních věcí, finančních úřadů okresu Semily a podobně. Tyto zdroje však v mnohých případech tato data nezveřejňují, proto byl mnohdy nutný telefonický kontakt či e-mailová korespondence vybraných zodpovědných pracovníků.

5.1.1. Velikost obce dle počtu obyvatel

V následující tabulce můžeme pozorovat vývoj počtu obyvatel v jednotlivých námi vybraných obcích okresu Semily. Obce jsou seřazeny dle počtu obyvatel od nejmenších po největší. Červeně jsme si označily města, tedy „nevenkovské“ obce.

Tab. I: Obce dle počtu obyvatel

Obec	2006	2010	2014
Holenice	90	96	95
Bělá	264	258	262
Kruh	478	472	470
Jesenný	479	479	478
Záhoří	501	506	503
Mříčná	550	551	542
Háje n. J.	672	656	681
Slaná	683	683	673
Libštát	960	963	970

Benecko	1113	1121	1132
Vysoké n. J.	1279	1281	1271
Rovensko	1286	1283	1291
Harrachov	1499	1499	1506
Jablonec n. J.	1714	1423	1430
Horní Branná	1873	1873	1891
Rokytnice n. J.	2790	2801	2832
Jilemnice	5499	5488	5497
Lomnice n. P.	5597	5602	5781
Semily	8548	8541	8621
Turnov	14362	14451	14652

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V tabulce výše můžeme vyčíst, že nejvyšší počet obyvatel mají města: Turnov, Semily, Lomnice nad Popelkou, Jilemnice a Rokytnice nad Jizerou. Poslední jmenované město zařazujeme do naší analýzy na základě jiné podmínky nežli hranice 3 000 obyvatel. Činíme tak z důvodu výjimečného postavení, které město Rokytnice nad Jizerou, stejně jako ostatní zmíněná města (všechna překračující hranici definovaných 3 000 obyvatel), zastává v rámci okresu Semily, a kterému bude věnován prostor i v dalších částech této kapitoly.

Co se týče vývoje tohoto faktoru mezi lety 2006 – 2014 nebyla zjištěna natolik výrazná změna, aby musela být v dalším výzkumu zohledňována.

5.1.2. Nezaměstnanost

5.1.2.1. Nezaměstnanost v celém okrese

V první tabulce můžeme sledovat vývoj nezaměstnanosti za celý okres Semily. Tato data jsou dostupná na portálu Českého statistického úřadu. Pro menší územní celky (v našem případě obce), jsme museli tato data o nezaměstnanosti čerpat z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Přístupnost těchto dat z Českého statistického úřadu je možná pouze za poplatek. Ministerstvo práce a sociálních věcí v tomto případě pokládáme za relevantní zdroj, na který se je možné se spolehnout, i vzhledem k faktu, že tyto dva úřady spolu spolupracují.

Nezaměstnanost v následující tabulce za celý okres Semily vyjádříme jako podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15 – 64 let. Tento údaj předkládáme, zejména abychom měli představu, jaká byla průměrná nezaměstnanost v celém okrese Semily v průběhu volebních let. Dále budeme pracovat zejména s údaji pro jednotlivé obce.

Tab. II: Nezaměstnanost za celý okres Semily

Nezaměstnanost	2006	2008	2010	2012	2014
Podíl nezaměstnaných osob v %	4,81	5,01	7,62	7,80	7,83

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jak můžeme vyčíst z tabulky výše, nezaměstnanost v okrese Semily se od roku 2006 do roku 2014, tedy od roku, kdy se konaly námi první zkoumané volby do obecních zastupitelstev do roku posledních voleb, téměř zdvojnásobila.

5.1.2.2. Nezaměstnanost za jednotlivé vybrané obce

Nezaměstnanost⁵ vyjadřujeme v zaokrouhlených jednotkách procent z toho důvodu, že v poměrně malém množství obyvatel těchto obcí představují zlomky procent zanedbatelné množství jednotlivců.

Tab. III: Nezaměstnanost v obcích okresu Semily v roce 2006

Obec	Nezaměstnanost v %
Bělá	9
Benecko	7
Háje n. J.	6
Harrachov	8
Holenice	3
Horní Branná	5

⁵Podle oficiální metodiky se míra registrované nezaměstnanosti na úrovni ČR, krajů a okresů počítá na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil. Míra nezaměstnanosti v obcích, mikroregionech, ORP a POU se z důvodu nedostupnosti dat o zaměstnaných na úrovni těchto územních celků počítá na základě ekonomicky aktivního obyvatelstva. Zdroj: www.portal.mpsv.cz

Jablonec n. J.	7
Jesenný	8
Jilemnice	7
Kruh	4
Libštát	5
Lomnice n. P.	6
Mříčná	7
Rokytnice n. J.	11
Rovensko	7
Semily	8
Slaná	8
Turnov	4
Vysoké n. J.	7
Záhoří	5

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tab. IV: Nezaměstnanost v obcích okresu Semily v roce 2010

Obec	Nezaměstnanost (%)
Bělá	8
Benecko	10
Háje n. J.	10
Harrachov	10
Holenice	11
Horní Branná	9
Jablonec n. J.	12
Jesenný	10
Jilemnice	10
Kruh	9
Libštát	7
Lomnice n. P.	11
Mříčná	12
Rokytnice n. J.	11
Rovensko	11

Semily	10
Slaná	12
Turnov	8
Vysoké n. J.	8
Záhoří	14

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tab. V: Nezaměstnanost v obcích okresu Semily v roce 2014

Obec	Nezaměstnanost v %
Bělá	9
Benecko	10
Háje n. J.	10
Harrachov	7
Holenice	6
Horní Branná	7
Jablonec n. J.	13
Jesenný	9
Jilemnice	8
Kruh	7
Libštát	10
Lomnice n. P.	8
Mříčná	11
Rokytnice n. J.	10
Rovensko	10
Semily	10
Slaná	11
Turnov	8
Vysoké n. J.	9
Záhoří	9

Zdroj dat: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

Můžeme pozorovat, že nezaměstnanost ve většině námi monitorovaných obcí v semilském okrese roste řádově o jednotky procent.

V následující tabulce se ještě můžeme podívat, jaký je vývoj nezaměstnanosti mezi lety 2006 a 2010 v obcích srovnaných dle velikosti (respektive od nejnižšího počtu voličů po nejvyšší).

Sloupec „Růst (nezaměstnanosti) mezi 2006 – 2010“ vyjadřuje, o kolik jednotek procent v dané obci nezaměstnanost mezi lety 2006 a 2010 stoupla. Kladná hodnota poukazuje na nárůst nezaměstnanosti, záporná naopak na pokles.

Tab. VI: Porovnání vývoje nezaměstnanosti mezi lety 2006-2014

Obec	Počet obyvatel	Růst mezi 2006 – 2010
Holenice	90	8
Bělá	264	-1
Kruh	478	8
Jesenný	479	1
Záhoří	501	9
Mříčná	550	3
Háje n. J.	672	4
Slaná	683	4
Libštát	960	2
Benecko	1113	3
Vysoké n. J.	1279	4
Rovensko	1286	1
Harrachov	1499	1
Jablonec n. J.	1714	3
Horní Branná	1873	7
Rokytnice n. J.	2790	0
Jilemnice	5499	3
Lomnice n. P.	5597	5
Semily	8548	2
Turnov	14362	4

Zdroj dat: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování

V tabulce výše vyjadřující procentuální nárůst počtu nezaměstnaných obyvatel v jednotlivých obcích okresu Semily mezi lety 2006 a 2010 můžeme vyzorovat největší nárůst nezaměstnanosti v obci Záhoří (o 9 %), která spadá pod správní obvod obce s rozšířenou působností Semily. Dále pak v obcích Holenice, které se nacházejí ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Turnov (o 8 %) a Kruh (o 8 %), který spadá pod správní obvod Jilemnice.

Naopak procentuální pokles nezaměstnanosti můžeme zaregistrovat v obci Bělá, které se nachází pod správním obvodem obce s rozšířenou působností Semily. Nicméně můžeme konstatovat, že nejvyšší růst nezaměstnanosti pozorujeme v obcích, které nemají statut města. V obcích se statutem města (označených červeně) růst nezaměstnanosti nedosahuje hodnoty vyšší než 5 %.

Tab. VII: Porovnání vývoje nezaměstnanosti mezi lety 2010 – 2014

Obec	Počet obyvatel	Růst mezi 2010 – 2014
Holenice	90	-5
Bělá	264	1
Kruh	478	-1
Jesenný	479	-2
Záhoří	501	-5
Mříčná	550	-1
Háje n. J.	672	0
Slaná	683	-1
Libštát	960	3
Benecko	1113	0
Vysoké n. J.	1279	-1
Rovensko	1286	1
Harrachov	1499	-3
Jablonec n. J.	1714	-2
Horní Branná	1873	1
Rokytnice n. J.	2790	-1
Jilemnice	5499	-2
Lomnice n. P.	5597	-3

Semily	8548	0
Turnov	14362	0

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Ke zvýšení nezaměstnanosti dochází mezi lety 2010 – 2014 pouze ve dvou z námi pozorovaných obcí: Libštát a Bělá. Naopak k největšímu poklesu nezaměstnanosti dochází v Holenicích (Turnovsko) a Záhoří (Semilsko).

5.1.3. Uchazeči na jedno pracovní místo

Tab. VIII: Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo

Uchazeči na jedno volné pracovní místo	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
počet uchazečů	5,4	3,1	10,2	31,9	22,7	17,3	17,6	10,5	6,6

Zdroj dat: český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka výše popisuje vývoj počtu uchazečů na jedno pracovní místo za celý okres Semily. Je zajímavé předchozí hodnoty nezaměstnanosti doplnit touto tabulkou, která hovoří o počtu uchazečů na jedno pracovní místo. V podstatě se dá říci, že spolu hodnoty korespondují. Od roku 2006 do roku 2010 počet uchazečů na jedno pracovní místo stoupal poměrně výrazně a stejně tak nezaměstnanost, od roku 2010 se konkurence na jedno pracovní místo rapidně snižuje. Nezaměstnanost se od roku 2010 sice nesnížila, nicméně její růst se výrazně zpomalil. Tyto hodnoty opět slouží k „dokreslení“ atmosféry na pracovním trhu v okrese Semily.

5.1.4. Věková struktura

Věkovou strukturu obyvatel vyjádříme procentuálně ve skupinách obyvatel rozdělených podle věku do kategorií 15 – 64 let a 64+. Navíc zobrazíme i průměrný věk obyvatel.

Tab. IX: Věková struktura obyvatel v okrese Semily

Věková struktura obyvatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15- 64	69,8	70,0	69,7	69,1	68,6	67,9	67,2	66,5	65,9
64 a více	15,5	15,8	16,2	16,6	17,0	17,5	18,2	18,8	19,4

průměrný věk	40,6	40,8	41,0	41,2	41,4	41,7	41,9	42,2	42,5
--------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Věková struktura obyvatel se v letech mění. I v semilském okrese můžeme pozorovat trend stárnutí populace. Obyvatel ve věku mezi 15 a 64 lety ubývá meziročně o desetiny procent, naopak obyvatel starších 64 let o desetiny procent meziročně přibývá. To se logicky projeví i na zvyšování průměrného věku obyvatelstva, který se od roku 2006 do roku 2014 zvýšil téměř o dva roky.

Tab. X: Vývoj počtu příjemců důchodu v okrese Semily

Příjemci důchodů	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet	19 612	19 903	20 127	20 499	20 768	21 276	21 279	21 296	21 432

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Počet příjemců důchodců se zvyšuje poměrně plynule. S tím, že od roku 2006 do roku 2014 se jedná řádově o stovky přibývajících důchodců. Samozřejmě, částečně tato statistika také souvisí s přirozeným stárnutím populace a zvyšováním věkové struktury. Zde můžeme v podstatě říci, že tyto hodnoty v celorepublikovém měřítku nejsou nikterak výrazné, spíše se jedná o souvislost s prodlužující délkou dožití a přirozeným zvyšováním délky průměrného života. Vzhledem k tomuto faktu nebudeme tento faktor promítat do naší analytické části.

5.1.5. Účast ve volbách

V této části budeme prezentovat volební účast v obcích semilského okresu za volební roky 2006, 2010, 2014 pomocí tabulek. Stejně jako v předchozích případech budou obce, které mají statut města označeny červeně.

Tab. XI: Volební účast v roce 2006

Obec	Volební účast (%)
Turnov	46
Rokytnice n. J.	51
Jilemnice	51
Semily	51
Záhoří	52

Jablonec n. J.	56
Lomnice n. P.	56
Mříčná	60
Horní Branná	62
Bělá	63
Rovensko	63
Vysoké n. J.	64
Harrachov	64
Libštát	65
Slaná	66
Jesenný	67
Háje n. J.	68
Kruh	71
Benecko	71
Holenice	83

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tab. XII: Volební účast v roce 2010

Obec	Volební účast (%)
Turnov	45
Jilemnice	50
Semily	51
Rokytnice n. J.	52
Harrachov	56
Lomnice n. P.	56
Háje n. J.	61
Rovensko	61
Záhoří	62
Jesenný	62
Libštát	63

Jablonec n. J.	63
Slaná	64
Benecko	64
Horní Branná	64
Mříčná	67
Holenice	70
Bělá	71
Vysoké n. J.	71
Kruh	73

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tab. XIII: Volební účast v roce 2014

Obec	Volební účast (%)
Vysoké n. J.	37
Semily	40
Turnov	42
Lomnice n. P.	47
Jilemnice	49
Rovensko	50
Rokytnice n. J.	52
Jablonec n. J.	55
Slaná	56
Libštát	56
Benecko	58
Horní Branná	59
Záhoří	62
Háje n. Jiz.	62
Harrachov	63
Mříčná	64
Holenice	65
Jesenný	68
Bělá	70
Kruh	78

5.2. Výsledky voleb do zastupitelstev a jejich vztah se socioekonomickými a sociodemografickými faktory

Jak již bylo řečeno, tato práce se zabývá volebními výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev mezi lety 2006 - 2014 a jejich případnými souvislostmi se sociodemografickými a socioekonomickými faktory a jejich proměnou. V předchozí části jsem prezentoval vybrané faktory a v této části se podívám na samotné výsledky voleb a jejich interpretaci. V první části představím výsledky voleb za vybrané roky a rozložení volební podpory, mimo jiné pomocí koeficientu volební podpory (viz 4. Metodologie). V části druhé se pak budeme snažit dát do souvislosti výsledky voleb s vybranými faktory: Nezaměstnaností, velikostí obce, volební účastí a pro rok 2014 navíc počtem podnikatelů.

Z hlediska velikosti budu rozlišovat obce venkovské a města (stejně jako v předchozích kapitolách budou města označena červeným písmem). Zvlášť se ještě podívám, jak si ve výsledcích vedly tři spádové oblasti: Turnov, Jilemnice a Semily, a v nich konkrétně obce s rozšířenou působností (Turnov, Jilemnice, Semily) a tzv. „nevenkovské“ obce, které pod ně spadají (Lomnice nad Popelkou, Rokytnice nad Jizerou).

V tomto případě budeme hodnotit ostatní, menší („venkovské“) obce zvlášť.

5.2.1. Volební rok 2006

Tab. XIV: Výsledky voleb do zastupitelstev obcí v roce 2006

Obec	ČSSD (%)	KSČM (%)	ODS (%)	KDU - ČSL (%)	SZ (%)
Bělá			34	38	
Benecko	42				
Háje n. Jiz.	38				
Harrachov	7		29		8
Holenice					20
Horní Branná			23	20	
Jablonec n. J.	7		30	29	
Jesenný			21		
Jilemnice		8	22	9	
Kruh		13			
Libštát	28		35	6	

Lomnice n. P.	9	7	21		
Mříčná	2			29	
Rokytnice n. J.	19	14	30	10	
Rovensko			25		
Semily	7	8	15	4	
Slaná	29				
Turnov	4	8	34	6	
Vysoké n. J.	7		24	18	
Záhoří	100				

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

5.2.1.1. Interpretace volebního roku 2006 a vliv nezaměstnanosti

Turnovsko

V samotném Turnově, jak lze snadno vyčíst z tabulky z hlediska procentuálního počtu hlasů zvítězila pravicově orientovaná strana ODS se 34 % hlasů, následovaná levicovou KSČM (8 %) a pravicovou KDU – ČSL (6 %). Levicová ČSSD zde v tomto volebním roce získala 4 % hlasů. Pokud bychom tedy, pro zjednodušení a přehlednost sečetli hlasy pravicových a levicových stran, dostali bychom se na poměr 40 % pro pravicově orientované strany a 12 % pro levicově orientované. Pokud tato čísla vydělíme, vyjde nám koeficient, který bude znázorňovat podporu stran. Výsledkem je zde koeficient **3,3**, tedy výrazná podpora pravicových stran.

Z hlediska faktoru nezaměstnanosti je v tomto volebním roce Turnov pod průměrnou hodnotou, 4 % nezaměstnaných je poměrně malé číslo i z hlediska celého okresu. Což můžeme i nepřímou spojit s faktem, že v tomto volebním roce se těší oblibě spíše pravicově zaměřené strany.

Semilsko

Pod obec s rozšířenou působností Semily zde rozumíme samotné Semily a Lomnici nad Popelkou. V Semilech z námi sledovaných stran získala nejvyšší procento hlasů ODS (15 %), dále KSČM (8 %), ČSSD (7 %) a KDU- ČSL (4 %). Z hlediska pravolevého rozložení hlasů tedy 19% pro pravicové strany a 15 % pro levicové. (Koeficient podpory stran **1,26**) Výsledkově zaznamenáváme tedy mnohem vyrovnanější poměr, než ve městě Turnov (tedy větší podporu levicově orientovaných stran).

Ve městě Lomnice nad Popelkou byly výsledky následující: ODS 21 %, ČSSD 9 %, KSČM 8 % a KDU- ČSL v tomto volebním roce v Lomnici nad Popelkou

nezískává hlasy žádné. Tedy poměrově 21 % pro pravicově orientované strany a 17 % pro levicové. (Koeficient podpory stran **1,23**) Tedy opět můžeme konstatovat, že poměr je velice vyrovnaný.

Z hlediska nezaměstnanosti vidíme, že Lomnice (6 %) i Semily (8 %) jsou na tom s procentuálním množstvím nezaměstnaných o něco hůře, což také teoreticky koresponduje s teorií vlivu množství nezaměstnaných na volební preference pro levicově orientované subjekty.

Jilemnicko

V Jilemnici volby v roce 2006 dopadly takto: ODS (22 %), KDU - ČSL (9 %), KSČM (8 %). Tedy v poměru 31 % pro pravicově orientované strany a 8 % pro levicové. (Koeficient podpory stran **3,88**). V Rokytnici nad Jizerou: ODS (30 %), ČSSD (19 %), KSČM (14 %) a KDU – ČSL (10 %). Tedy v poměru 40 % ku 33 %. (Koeficient podpory stran **1,21**) V Jilemnici byla nezaměstnanost v roce 2006 7 %, což je lehce nad průměrem (z hlediska dat vážících se k okresu Semily za rok 2006), ale i přes to je zde patrná velká tendence volit pravicové strany. V Rokytnici nad Jizerou dosahovala nezaměstnanost 11 % a preference levicových stran oproti Jilemnici je zde patrná.

5.2.2. Volební rok 2010

Tab. XV: Výsledky voleb do zastupitelstev obcí v roce 2010

Obec	ČSSD (%)	KSČM (%)	ODS (%)	KDU – ČSL (%)	SZ (%)	VV (%)	TOP 09 (%)
Bělá	44						
Benecko			65	61			
Háje n. J.	10						
Harrachov			23		9	16	
Holenice					9		
Horní Branná			27	20			
Jablonec n. J.	2		20	7			9
Jesenný			26				
Jilemnice	1	8	21	12			
Kruh							
Libštát			31	7			
Lomnice n. P.	9	5	13	5			
Mříčná				13			
Rokytnice n. J.	16	9	20	7			20
Rovensko			31				

Semily	5	8	8				
Slaná	28						
Turnov	14	6	19	6		6	10
Vysoké n. J.	4		13				
Záhoří	66						

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

5.2.2.1. Interpretace volebního roku 2010 a vliv nezaměstnanosti

Turnovsko

Turnov v roce 2010 opět ovládá ODS s mírným poklesem hlasů na 19 %, následovaná ČSSD se 14 %, dále pak nově vzniklá strana TOP 09 (10 %), KDU – ČSL, KSČM a VV (6 %). Opět zde můžeme velice zjednodušeně tvrdit, že převážnou podporu získávají pravicověji orientované strany v poměru 35 % vůči 20 %. (Koeficient podpory stran **1,75**)

V tomto případě lze tvrdit, že levicové strany oproti předchozímu volebnímu roku posílili, naopak pravicově orientované strany zde poměrně nezanedbatelné množství hlasů ztratily.

Co se týče nezaměstnanosti města Turnova, tato hodnota dvojnásobně vzrostla a dostala se i nad celookresní průměr. Opět, můžeme se domnívat, že tento fakt mohl hrát roli ve volebních preferencích, a proto vzrostly volební preference levicových stran a naopak obliba pravicově orientovaných politických stran poklesla.

Semilsko

V tomto volebním roce získala ODS v Semilech 8 %, ovšem stejné procento hlasů získala i KSČM, ČSSD získala 5 %. Co se týče preferencí, levicové strany zde obdržely 13 % a pravicové pouze 8 % (koeficient podpory stran **0,62**). V Lomnici nad Popelkou získala ODS 13 %, ČSSD 9 %, KDU- ČSL 5 % a KSČM 5 %. Volby tedy dopadly v poměru 18 % ku 14 % (koeficient podpory stran **1,28**).

Nezaměstnanost v obou městech stoupla nad celookresní průměr, přičemž v Lomnici více, než v Semilech. Nicméně podpora levicových stran stoupla více v Semilech.

Jilemnicko

V roce 2010 v Jilemnici získala ODS 21 %, KDU – ČSL 12 %, KSČM 8 %, ČSSD 1 %. Výsledky pravice a levice tedy v poměru 33 % ku 9 % (koeficient podpory stran **3,66**). Tedy i přesto, že nezaměstnanost stoupla o 3 %, voliči vyjadřují stále poměrně silnou podporu pravicovým stranám.

V Rokytnici volby dopadly takto: ODS (20 %), TOP 09 (20 %), čssd (16%), ksčm (9 %), kdu-čsl (7 %). Tedy poměrově 47 % ku 25 % (koeficient podpory stran **1,88**). Nezaměstnanost zde, na rozdíl od ostatních měst, nestoupla, a zároveň zde, můžeme vidět výjimku v nárůstu preference pravicových stran oproti levicovým oproti roku 2006.

5.2.3. Volební rok 2014

Tab. XVI: Výsledky voleb do zastupitelstev obcí v roce 2014

Obec	ČSSD (%)	KSČM (%)	ODS (%)	KDU – ČSL (%)	ANO 2011 (%)	TOP 09 (%)
Bělá	54					
Benecko				67		
Háje n. J.	1					
Harrachov	3		11		10	
Holenice						
Horní Branná				9		
Jablonec n. J.			10	7		
Jesenný						
Jilemnice	7	6	13	10		
Kruh						
Libštát			25	28		
Lomnice n. P.	14	8	25			
Mříčná						
Rokytnice n. J.	11				11	23
Rovensko			28			
Semily	11	11		10	17	
Slaná	20					
Turnov	9	3	8	3	14	12
Vysoké n. J.						
Záhoří	37					

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

5.2.3.1. Interpretace volebního roku 2014 a vliv nezaměstnanosti

Turnovsko

V roce 2014 již v městě Turnov vítězí nově vzniklá, spíše pravicově orientovaná politická strana ANO 2011 (14 %), Následovaná TOP 09 (12 %) a ČSSD (9%), ODS se propadla na 8 % hlasů a KSČM získala 3 %. Tedy z hlediska našeho poměru 34 % pro pravicové strany a 12 % pro strany levicové (Koeficient podpory pravicových stran **2,8**).

Nezaměstnanost se od posledního volebního roku ustálila na 8 % a již nestoupala. Je možné, že i tento faktor se odrazil ve „stabilizaci“ pravicových volebních preferencí a poklesu oblíbenosti levicových stran.

Semilsko

V Semilech se ve volbách v roce 2014 také prosazuje nově vzniklý subjekt ANO 2011 (17 %), následovaný KSČM (11 %) a ČSSD (11 %). KDU – ČSL v tomto roce kandidovalo v koalici společně se „Semiláky“ (místní nezávislé sdružení) a získalo 10 %. Tedy 27 % vůči 22 % (koeficient podpory stran **1,23**).

Výsledky v Lomnici nad Popelkou získala ODS v koalici s KDU – ČSL 25 %, ČSSD 14 %, KSČM 8 % (koeficient podpory stran **1,14**).

Jilemnicko

V roce 2014 v Jilemnici získává nejvyšší počet hlasů z námi sledovaných stran ODS (13 %), KDU – ČSL (10 %), ČSSD (7 %), KSČM (6 %). Tedy poměrově 23 % ku 13 % (koeficient podpory stran **1,77**). Stále tedy zaznamenáváme převahu preferencí pravicově orientovaných stran, nicméně nejnižší za námi sledované období, a to i přesto, že nezaměstnanost zde klesla o 2 %.

V Rokytnici nad Jizerou volby dopadly takto: TOP 09 (23 %), ČSSD (11%), ANO 2011 (11 %). Tedy poměrově 34 % ku 11 % (koeficient podpory stran **3**). Tedy zaznamenáváme ještě vyšší nárůst pravicových preferencí. Nezaměstnanost zde klesla o 1 %.

V tabulce níže můžeme vidět hodnocené parametry v jednom přehledném formátu. Konkrétně v prvním sloupci vidíme název obce, ve sloupci „celkový výsledek“ jsou celkové výsledky, přičemž zeleně zbarvené heslo „pravice“ značí, že v dané obci se umístily pouze námi specifikované pravicově orientované strany (například ODS nebo TOP 09 nebo KDU – ČSL) a oranžově zbarvené heslo „levice“ značí, že v dané obci se umístily pouze námi specifikované levicově orientované strany (například ČSSD nebo KSČM nebo SZ). Zároveň jsou ovšem takto označeny pouze výsledky, kdy se v obci neumístila ani jakákoliv jiná strana nežli pravicová, resp. levicová.

V případě, že se v této kolonce nachází číslo, je to výše vysvětlený koeficient, který značí, jak silnou podporu měly pravicové strany proti stranám levicovým. Koeficient > 1 značí, že větší volební podporu získaly strany pravicové nad levicovými, v případě koeficientu < 1 byla v obci silnější podpora stran z levicového tábora.

Tab. XVII: Přehledová tabulka výsledků a koeficientu podpory

Obec	Celkový výsledek 2006	Růst nez. 2006 – 2010	Celkový výsledek 2010	Růst nez. 2010 – 2014	Celkový výsledek 2014
Bělá	Pravice	-1	Levice	1	levice
Benecko	Levice	3	Pravice	0	pravice
Háje n. J.	Levice	4	Levice	0	levice
Harrachov	1,933333333	2	2,555555556	-3	7
Holenice	Levice	8	Levice	-5	
Horní Branná	Pravice	4	Pravice	-2	pravice
Jablonec n. N.	8,428571429	5	18	1	pravice
Jesenný	Pravice	2	Pravice	-1	
Jilemnice	3,875	3	3,666666667	-2	1,769230769
Kruh	Levice	5		-2	
Libštát	1,464285714	2	Pravice	3	pravice
Lomnice n. P.	1,3125	5	1,285714286	-3	1,136363636
Mříčná	14,5	5	Pravice	-1	
Rokytnice n. J.	1,212121212	0	1,88	-1	3,090909091
Rovensko	Pravice	4	pravice	-1	pravice
Semily	1,266666667	2	0,615384615	0	1,227272727
Slaná	Levice	4	levice	-1	levice
Turnov	3,333333333	4	1,75	0	3,083333333
Vysoké n. J.	6	1	3,25	1	
Záhoří	levice	9	levice	-5	levice

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jak můžeme vyčíst z této tabulky, převládá zelená barva, tedy můžeme konstatovat, že ve voličských preferencích převládají pravicově orientované strany. Zajímavostí však je, že obce, kde se alespoň jednou, více než pravicové strany, prosadily levicové, se všechny nacházejí ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Semily. (V případě dvou z nich na jeho okraji.)

5.2.3.2. Vliv volební účasti

V následující tabulce se podíváme, lze-li zaznamenat nějakou souvislost s průměrnou volební účastí a případnou signifikantní změnou účasti voličů na volbách do obecních zastupitelstev (tedy poklesem či růstem). V této tabulce můžeme vidět volební účast ve volebních letech 2006, 2010 a 2014 porovnanou s námi interpretovanými výsledky voleb. V posledním sloupci stojí hodnota průměrné volební účasti, dle které je také celá tabulka srovnána.

Tab. XVIII: Vliv volební účasti

Obec	VÚ 2006	VÚ 2010	VÚ 2014	2006	2010	2014	Prům. VÚ
Turnov	46	45	42	3,3	1,75	3,1	44,3
Semily	51	51	40	1,3	0,6	1,2	47,3
Jilemnice	51	50	49	3,9	3,7	1,8	50
Rokytnice n. J.	51	52	52	1,2	1,9	3,1	51,7
Lomnice n. P.	56	56	47	1,3	1,3	1,1	53
Vysoké n. J.	64	71	37	6	3,3		57,3
Jablonec n. J.	56	63	55	8,4	18	pravice	58
Rovensko	63	61	50	pravice	pravice	pravice	58
Záhoří	52	62	62	levice	levice	levice	58,7
Harrachov	64	56	63	1,9	2,6	7	61
Libštát	65	63	56	1,5	pravice	pravice	61,3
Horní Branná	62	64	59	Pravice	pravice	pravice	61,7
Slaná	66	64	56	levice	levice	levice	62
Háje n. J.	68	61	62	levice	levice	levice	63,7
Mříčná	60	67	64	14,5	pravice		63,7
Benecko	71	64	58	levice	pravice	pravice	64,3
Jesenný	67	62	68	Pravice	pravice		65,7
Bělá	63	71	70	Pravice	levice	levice	68
Holenice	83	70	65	levice	levice		72,67
Kruh	71	73	78	levice			74

Zdroj dat: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jak vidíme v tabulce, ve většině obcí je volební účast až na výjimky ((např. Vysoké nad Jizerou, kde volební účast výrazně poklesla) poměrně stálá.

Nejvyšší volební účast je v menších obcích, nejnižší pozorujeme zase v obcích největších. Nicméně tento trend se dá poměrně snadno vysvětlit tím, že ve větších obcích se voleb neúčastní více voličů, tedy se to odrazí i na procentuálním výsledku účasti. Tento trend podporuje i fakt, že v menších obcích se lidé znají mnohem osobněji. Jsou tedy u volebních úřadů očekávání a samotná volba je více společenským aktem než anonymním vykonáním občanské „povinnosti“, jako ve městech velkých. Z tabulky je také patrné, že v obcích, kde je volební účast vyšší, je patrná vyšší podpora levicově zaměřených stran. Chybou by ovšem bylo domnívat se, že levicově smýšlející voliči jsou zodpovědnější a v případě voleb disciplinovanější. Vysvětlení je spíše jednoduššího charakteru, jak již bylo řečeno, v menších obcích zaznamenáváme vyšší

procentuální volební účast, a zároveň je v menších obcích patrnější volební podpora levice.

5.2.3.3. Vliv množství podnikatelských subjektů

V následující tabulce nabídneme procentuální přehled počtu živnostníků a pokusíme se vypátrat možné souvislosti mezi volbou pravicových stran a množstvím podnikatelů v daných obcích.

Tab. XIX: Vliv množství podnikatelských subjektů na volební výsledky

Obec	Počet obyvatel	Počet živností	% OSVČ	2006	2010	2014
Holenice	95	15	15,8	levice	levice	
Bělá	262	61	23,3	pravice	levice	levice
Mříčná	470	109	23,2	14,5	pravice	
Kruh	478	94	19,7	levice		
Záhoří	503	112	22,3	levice	levice	levice
Jesenný	542	111	20,5	pravice	pravice	
Slaná	673	152	22,6	levice	levice	levice
Háje n. J.	681	152	22,3	levice	levice	levice
Libštát	970	197	20,3	1,5	pravice	pravice
Benecko	1132	322	28,5	levice	pravice	pravice
Rovensko	1271	284	22,3	pravice	pravice	pravice
Vysoké n. J.	1291	312	24,2	6	3,3	
Horní Branná	1430	413	28,9	Pravice	pravice	pravice
Harrachov	1506	519	34,5	1,9	2,6	7
Jablonec n. J.	1891	390	20,6	8,4	18	pravice
Rokytnice n. J.	2832	785	27,7	1,2	1,9	3,1
Jilemnice	5497	1234	22,4	3,9	3,7	1,8
Lomnice n. P.	5781	1183	20,5	1,3	1,3	1,1
Semily	8621	1791	20,8	1,3	0,6	1,2
Turnov	14652	2888	19,8	3,3	1,8	3,1

Zdroj dat: Český statistický úřad, <http://kurzy.cz>, vlastní zpracování

Hodnoty v tabulce jsou srovnány podle počtu obyvatel v dané obci od nejmenší po největší. V podstatě z této tabulky můžeme vyčíst poměrně velké množství zajímavých údajů. První z údajů, který lze snadno vypočítat je fakt, že v obcích pod 1 000 obyvatel v okrese Semily je rozložena většinová podpora levicově orientovaných politických subjektů. Druhým, poměrně překvapivým poznatkem, který nebyl zamýšlen

ke zkoumání, je poznání, že největší procentuální zastoupení podnikatelů se nachází ve středně velkých obcích (označeno modře). Co se týče vlivu samotného procentuálního zastoupení podnikatelů na výsledky voleb, nelze jednoznačně tvrdit, že kde je hodně podnikatelů, automaticky to znamená pravicové preference a naopak, kde se nachází menší zastoupení osob samostatně výdělečně činných, bude podporována spíše levice. Nicméně můžeme konstatovat, že v obcích, ve kterých se dosahuje koncentrace podnikatelů vyšší hodnoty než 24 %, jsou ve volbách do obecních zastupitelstev spíše preferovány pravicově orientované politické subjekty.

Závěr

Otázka prostorové rozložení volební podpory ve volbách do obecních zastupitelstev v okrese Semily se podařila zodpovědět pomocí tabulek i popisu voličských preferencí v pěti největších obcích rovnoměrně rozmístěných v Okrese Semily zastoupených ve třech správních obvodech obcí s rozšířenou působností,

V podstatě můžeme v rámci našeho zjednodušeného schématu, kdy jsme si pomocí koeficientu volební podpory určily pravicové a levicové volební preference, říci, že největší podporu levicových stran zaznamenáváme ve městech spadajících pod správní obvod s rozšířenou působností samotných Semil, naopak ve městech spadajících pod Turnov a Jilemnici pozorujeme spíše pravicové volební tendence. Tuto tendenci volební podpory potvrzují i výsledky voleb ve venkovských obcích, patřící pod tyto obce s rozšířenou působností. Zde se nabízí prostor pro rozšíření tohoto výzkumu a detailněji zkoumat, jaké kontextuální faktory tyto výsledky mohly způsobit.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, tedy jak se tato volební podpora mění ve sledovaných volebních letech je též prezentována pomocí tabulek, koeficientu a slovního popisu. V podstatě spolu tyto otázky souvisí, proto jsou většinou analyzovány společně. V případě této otázky nelze přijít s jednoznačnou odpovědí nebo určitým vzorcem proměn volebního chování, který by byl charakteristický pro okres Semily nebo jeho části. Nicméně zobrazení proměn těchto výsledků v čase nám pomáhá najít určité aspekty vázající se právě na třetí výzkumnou otázku.

Ve třetí výzkumné otázce pátráme po příčinách rozložení volebních výsledků v souvislosti se sociodemografickými a socioekonomickými faktory. Lze říci, že zvýšené či naopak snížené hodnoty některých sociodemografických či socioekonomických faktorů naznačují určité volební tendence. Například lze v tomto

výzkumu zaznamenat zvýšené tendence volit levicově orientované politické subjekty spíše ve venkovských obcích, než ve městech. Venkovské obce mají také zároveň vyšší volební účast, než města, což však nijak prokazatelně nesouvisí s volebními preferencemi jejich obyvatel. Další z hlavních zkoumaných proměnných byla nezaměstnanost a počet osob samostatně výdělečně činných. V prvním případě můžeme pozorovat slabé tendence zvyšující se podpory levicově orientovaných subjektů společně se zvyšující se nezaměstnaností, nicméně pro potvrzení této hypotézy by bylo třeba rozšířit výzkum na větší množství regionů s výraznějšími faktoriálními rozdíly. Co se týče počtu osob samostatně výdělečně činných v určité obci, lze konstatovat, že při dosažení určité procentuální hodnoty podnikatelů na obyvatelstvu je zvýšená šance úspěšnějších voleb pro pravicově orientované subjekty. Nicméně, pro potvrzení této hypotézy by bylo opět potřeba rozšířit výzkum z prostorového, případně i časového hlediska, případně se i zabývat detailnějšími regionálními specifiky a možnými kombinacemi kontextuálních faktorů, které na jejich vznik mohly mít vliv.

Zdroje

Bernard, Josef, **Kostecký**, Tomáš. 2014. Prostorový kontext volebního chování – jak působí lokální a regionální prostředí na rozhodování voličů. *Sociologický časopis*. Vol. 50, No. 1: 3 – 28.

Bubeníček, Václav, **Čmejrek**, Jaroslav, **Čopík**, Jan. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada.

Čermák, Daniel a **Kostecký**, Tomáš. 2004. Vliv teritoriálně specifických faktorů na formování politických orientací voličů. *Sociologický časopis*. Vol. 40, No. 4: 496 – 487.

Jehlička, Petr, **Kostecký**, Tomáš, **Sýkora**, Luděk. 1993. The Czechoslovak parliamentary elections 1990: Old patterns, new trends and a lots of surprises. In: J. O'Loughlin & H H van der Wusten (eds.), *The New Political Geography of Eastern Europe*. London, Belhaven Press, pp. 235 – 254.

Kostecký, Tomáš. 2001. *Vzestup nebo pád politického regionalismu?* Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Working papers 2001 (9).

Kostecký, Tomáš, **Mikešová**, Renáta, **Poláková**, Markéta, **Čermák**, Daniel, **Bernard**, Josef, **Šimon**, Martin. 2014. *Koho volí Vaši sousedé?* Praha: Sociologické nakladatelství.

Krivý, Vladimír, **Feglová**, Viera, **Balko**, Daniel. 1996. *Slovensko a jeho regióny: sociokultúrne súvislosti volebného správania*. Bratislava: Nadácia Média.

Pink, Michal. 2012. *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: Vzorce, trendy, proměny*. Praha: CDK.

Říchová, Blanka. 2002. *Úvod do současní politologie*. Praha: Portál.

Žaloudek, Karel. 2004. *Encyklopedie politiky*. Praha: Libri.

Český statistický úřad. 2015. *Charakteristika okresu Semily*. [internet] Praha: Český statistický úřad. Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_okresu_sm/

Český statistický úřad. 2015. *Volby do zastupitelstev obcí.* [internet] Praha: Český statistický úřad. Dostupné na: <http://www.volby.cz/>

Integrovaný portál MPSV. 2015. *Statistiky nezaměstnanosti.* [internet] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Dostupné na: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Volby do zastupitelstev obcí.* [internet] Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/volby-do-zastupitelstev-obci-65656.aspx/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Termín voleb do zastupitelstev obcí.* [internet] Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/termin-voleb-do-zastupitelstev-obci.aspx/>

TOP 09. 2013. *Hodnotové desatero TOP 09.* [internet] Praha: TOP 09. Dostupné na: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/hodnotove-desatero/>

Věci veřejné. <http://www.veciverejne.eu/>

Seznam tabulek

<u>TABULKA I: OBCE DLE POČTU OBYVATEL</u>	28
<u>TABULKA II: NEZAMĚSTNANOST ZA CELÝ OKRES SEMILY</u>	30
<u>TABULKA III: NEZAMĚSTNANOST V OBCÍCH OKRESU SEMILY V ROCE 2006</u>	30
<u>TABULKA IV: NEZAMĚSTNANOST V OBCÍCH OKRESU SEMILY V ROCE 2010</u>	31
<u>TABULKA V: NEZAMĚSTNANOST V OBCÍCH OKRESU SEMILY V ROCE 2014</u>	32
<u>TABULKA VI: POROVNÁNÍ VÝVOJE NEZAMĚSTNANOSTI MEZI LETY 2006-2014</u>	33
<u>TABULKA VII: POROVNÁNÍ VÝVOJE NEZAMĚSTNANOSTI MEZI LETY 2010 – 2014</u>	34
<u>TABULKA VIII: POČET UHAZEČŮ NA JEDNO VOLNÉ PRACOVNÍ MÍSTO</u>	35
<u>TABULKA IX: VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL V OKRESE SEMILY</u>	35
<u>TABULKA X: VÝVOJ POČTU PŘÍJEMCŮ DŮCHODU V OKRESE SEMILY</u>	36
<u>TABULKA XI: VOLEBNÍ ÚČAST V ROCE 2006</u>	36
<u>TABULKA XII: VOLEBNÍ ÚČAST V ROCE 2010</u>	37
<u>TABULKA XIII: VOLEBNÍ ÚČAST V ROCE 2014</u>	38
<u>TABULKA XIV: VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ V ROCE 2006</u>	39
<u>TABULKA XV: VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ V ROCE 2010</u>	41
<u>TABULKA XVI: VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ V ROCE 2014</u>	43
<u>TABULKA XVII: PŘEHLEDOVÁ TABULKA VÝSLEDKŮ A KOEFICIENTU PODPORY</u>	45
<u>TABULKA XVIII: VLIV VOLEBNÍ ÚČASTI</u>	46
<u>TABULKA XIX: VLIV MNOŽSTVÍ PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTŮ NA VOLEBNÍ VÝSLEDKY</u>	47

Seznam map

<u>OBRÁZEK I: ADMINISTRATIVNÍ MAPA ROZDĚLENÍ OKRESU SEMILY</u>	13
--	----